

آبونه شرائطی

مالک همانیه ده سنه لکی (۶۵)، الف
آیافو (۳۵) خروشدو .

مالک احتمیه ده سنه لکی (۱۷)، الف
آیافو (۹) فرانقدر .

اداره حفاظت

باب عالی جاده سندہ دائرة مخصوصہ

امظمارات

آبونه بدلي پشندو .

§

سلکه موافق آثار مع المصنویه قبول
اولنور . درج ایدله بن یازیلر اعاده
اولنماز .

۲۰ مارت ۱۳۴۲

پنجشنبه

۶ جمادی الاول ۱۳۴۲

جلد ۱۲

عدد ۲۹۰

مسئلهٔ یومیه حالنه قویدقلری «مسئلهٔ تستر» ی موضع بحث ایتمسکن.

بومقاله‌لر کزده اشاغی یوقاری :

«اسلامک قادرینله بخش ایتدیکی بر طاقیم حقوق وارد. او نلری بز اهال ایتمیز. بحقوق ممهنه به نسبتله چارشا فافلی چارشا فائز کزمک حق جدی بر دعوای، بر حق حی آنی بر اقویه تووات طاقیمی ایسته مک قبیلندن بر حوبیا لقدر. مقصد بختیاریق ورق ایسمه مطقاً چارشا فائزیق اونی تأمین ایتمز»

دیبورسکن که فکر کزک بو حوبیانی «تو وال طاقیمی ایسته مک قبیلندن» عد ایتمکی استلزم ایدن نقطه‌سندن ماعداً سنه تمامیه اشتراک ایدرم. هله :

«بزده اکسیک اولان حق دکل، تریه در»

جمله‌سی بودعوای عظیمک تاجان اوینه باسان، مسئله‌نک اطرافنده کی یا یغره لرک علل و اسبابنی بوتون عریان‌لیله میدانه چیقاران، نفوذ نظر حکیمانه کزی تمامیه اثبات ایدر بر سوزدر. بورایه قدر سزکله برابرم. لکن سز تدقیقاتکزی دین ساحه‌سنده نقل ایدیبورسکن که او راده سزدن بالضروره آیریلیورم. و طارلیه جغکزی بیلیکم ایچون او وادیده واقع اولان سهولر کزی، ذهولر کزی سویلکی حقیقت نامه بروظیفه عد ایدرم.

تسترک قالقماسنہ طرفدار اولارق بونک کتابده یری او ملادیغی اک اوکه سورن مصری قاسم امین بکدر. آدمجغز کندی مملکتند دعوای قازان‌امادی. بونک کتاب وستنده پاک کنیش بیری او ملادیغی هر طرفدن با غیره با غیره اثبات ایتدیلر دی. مسئله بزه انتقال ایتدیکی و قده بزده کی فه مینیستلرک (بیلمم که بونلر شکل دعوایه کوره بونامی ویرمک جائزی؟) امامی، رهبری، علمداری قاسم بک «تحریر المرأة» سی او لدی. بزمکیلر مسئله‌یی یالکز وجهه اجتماعیه و فلسفیه. سندن تدقیق ایله اکتفا ایده‌یدیلر بلکده برآز خوش کوروله بیلیردی. زیرا هر کسک کندیته کوره افکاری، مطالعاتی، فلسفه‌سی او لابیلر. بونلر وجدانیاتدر. حتی بونل دینده بکنمکلاری، ذوق تفلسفلرینه اویدور امیه جقلری احکامده بولا بیلر. لکن بولیه یا پمادیلر. ساحة تصویرلرنده قالمق لازم کان بر مسئله اجتماعیه نک حلنی تعجبیه چالیش‌ارق فعلیات وادیسنه بر آن اول دوکمک ایچون دینه مراجعتی اک کسدیرمہ بربیول عد ایتدیلر. و حاضر الرنده قاسم بک کتابی وارکن دین و عادات باینده باشنه دورلو تبعاًه کیریشمک زختنی اختیار ایتمه دیلر. حال بوكه «تحریر المرأة» ایله «المرأة الجديدة» بی او قودقدن صوکرهاونلره قارشی یازلیش آثاری ده آراشدیرمک؛ لسان قرآنک اصل صاحبی اولان صدر اول علما و فقهاسی ایله ایلک علمای لغتک کرک آیات کریمه‌یی کرک احادیث نبویه‌یی ناصل آکلا دقلری تحقیق ایتمک وظیفه‌لری ایدی. بونلرک اک حقیز اولدقلری جهت ایشته بونقصان تبع اولمشدر. زیرا طلب ایتدکلری تجدد ایچون دیندن استعمال ایتمک ایستدیلر. تأسیس و تکن ایتمش بر عاده قارشی دینی سلاح اولارق استعمال ایتمک ایستدیلر. اوحالده قولاندقلری او قودم. هر ایکی‌سنده ده یکیلک پرستشکاری اولان متفسکرینزک الا بیویک

مقاصد شریعه واقع اولان اهل نظر و تحقیق مناط حکمی تحقیق ایدر، حکم محکم تعین ایدر، حکم شرعی بیان ایدر. ایشته نصوص شرعی‌ده مصرح، کتب فقهیه‌ده مذکور اولمیان بر حاده‌نک حکم شرعی‌سی بیان ایتمک ایچون مجتهد اولمی شرط دکلدر. شو قدر که عالیک معلوم اولمی شرطدر. بر حاده‌ده علت موجود اولونجه اکا حکمی اضافه ایتمک، علت مفقود اولونجه حاده‌دن حکمی اسقاط ایتمک هر وقت یا پیله کلشدر. مثلاً وصف سکردن ناشی خر حرام اولور خردن وصف سکر زائل اولونجه : خمر سرکه اولونجه حرام حکمی ده زائل اولور. کذا وصف فسق‌دن ناشی شهادت و روایت رد اولنیور. فاسق‌دن فسق زائل اولونجه رد شهادت ورد روایت حکمی ده زائل اولیور. کذا مجنون وصف محظوظ در. مجنون‌دن وصف جنت، صغیر‌دن وصف صغیر زائل اولونجه کندولرندن حجره زائل اولیور. کذا عاقله جنت عارض اولسه آندن عدم حجر حکمی زائل اولوب اکا حجر حکمی ترتیب ایدر.

تنقیح مناط حکم ایله تخریج مناط حکم ایچون بذل مقدرت ایتمک معنالرینه کلان اجتہادک قبل فناه‌الدینیا منقطع اولمی ممکن در. تنقیح مناط حکمده ده مجتهد مطلق ایچون لازم اولان علمی بیلمک شرط دکلدر. فقط بالخاصه مقاصد شریعه مطلع اولمی شرط اصلیدر. تنقیح مناط، تحقیق مناط‌دن دها کوج، دها مهم‌در، تخریج مناط حکمده علوم اجتہادیه بیلمک شرطدر.

الحاصل علی بیان اولنان احکام حقدنه، علت ایله برابر لوا حق مذکور اولان احکام حقدنه علوم اجتہادیه بیلمیان، فقط مقاصد شریعه مطلع اولان اهل نظر و تحقیق بر رأی، بر حکم شرعی در میان ایده بیلمک تصحیح . — کن نسخه‌ده (۴۳) نجیی صحیفه‌نک (۱۰) تحری سطرندکی (عبدالله بن عوف) برینه (عبدالله بن عونک) دینه جک؛ (۴۴) صحیفه‌نک (۶) نجیی سطرنده (قاش، بیق) دن اول (وضویه) لفظی علاوه ایدیله جکدر. از میرلی

اسماعیل حقی

نسائیات

فیلسوف رضا توفیقیه بله افندری بـ

حیرانی او لدیم سلاست بیانکز، اک غامض و مغلق مسائلی هر دورلو افکاره تقریب ایدن و ضوح اسلوبکز بـ فرست بولدیچه اوته یه بـ یه یازدیفکز مقلا ته جذب ایدوب طوریور؛ و اونلری او قودیچه سیای معرفتی‌ناهکز کوزمک او کنده تجسم ایده رک عادتا سسکن بـ قولاً غمده منعکس او لیور. بوندن طویلیم لذت عظیمه (خط دکل) دامنا بـ جستجوی آثاریکن زه ساً نقدر. ایشته بـ بولیه بر سائق مبرم ایله «اجتہاد» لک ۹۵ و ۹۶ نجیی نومر و لرنده کی مقاهمه لر کزی او قودم. هر ایکی‌سنده ده یکیلک پرستشکاری اولان متفسکرینزک الا بـ

تامبунده آرایوب حل ايمکده هیچ برگلک يوقدر . متاخرین فقهادن هیچ برغله استاد ايمکسزین يالكز قرآن ايله حدیث و بونلری تلق ايدن اقوال اصحاب ايله استشهاد ايمک كافیدر .

اول باول شونی عرض ايدهيم که « تستر مسئله‌سی » نامیله محربین عثمانیه پیاسه‌سنده رواج بولان مسئله بر دکل ، ایکیدر . برى اصل تستره یعنی کینمکه ، اور توئنکه تعلق ايدن مسئله ؟ دیکری ایسه حبابه یعنی حرم سلامق اتخاذیه ، اجنی یعنی محارمک ماعداً سیله اختلاطک ، سوواره لرویرمه نک منوعیته عاداً اولان مسئله . بومسئله‌لردن هر برینک مسلمانجه حل حقنده کی سوزمنی سویله‌مدن اول جمهور مسلمینک بالاتفاق استاد ایتدکلری قاعده کایه‌یی ، بوبابده کی آیات واحدیشک کافه‌سننه حاکم و جمله‌سنی عادتاً مفسر اولان معیار اسلامی یی آراشدیرالم . بومعياري المزه ويرن (ان المرأة عورة) حدیث شریفیدر . بوحدیث شریف ابن مسعود طریقیله حضرت پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دن مر فوعاً (یعنی راوینک حضرت رسول‌دان ایشیدتم بولیه سویلیوردی) کبی بر لفظ ایله روایت ایمه‌سیله) روایت ایدلکده‌در . بخر جلوی سنن صاحبی ترمذی ایله ابن حبان و بزاردر . دیک اصول اسلامیه جه برکره قادینک بوتونی عورت ایمش . ترجمه‌ده (عورت) کلمه‌سک قادین معناسته شیوع استعمالی ده بوندن ایلری کلشدر . مکشوف اولماسی تجویز اولان اجزای بدنه‌ک عورت اولماسانی ایسه تیسیر و تسهیل ایچوندر . رفع حرج حکمتنه مستندر . کتاب وستک قادینه بوز ایله اللرک مکشوف اولماسانی ، آراصیرا اوندن طیشاری یه چیه‌هاسنی تجویز ایمه‌یی چالیشمانسه ، تجارتنه ، حوانج ضروریه‌سنی تدارک ایمه‌سننه مانع اولماق ایچوندر . حتی حراولیان قادینلرک تعین مقدار عورتنده دهازیاده تیسیرواردر . چونکه چالیشمق بجوریت واحتیاج‌لری دها زیاده‌در .

شرعک بومساهله‌سی ده کرک‌قادینک ، کرکار کک ادب و تربیه‌لرینی فوق العاده صدقی بر نزاهت دائره‌سنده طاقیه‌لری ، مرض قلبه رواج و اثاره فتنه‌یه میدان ویرمه‌هله‌ی ، ادنی مرتبه جلب تهت ایمه‌هله‌ی شرطیله مشروطدر . بوشر طلره رعایت ایمه‌مک ، يالکز بر ذوق بدیهی اوغرینه قادینلر ارکلره اختلاط ايمک ، ضرورت واحتیاج مس ايمکسزین محارمک غیریله کوروشمنک ، محارمک غیریله اختلا ايمک (يالکز قالمق) ، هیچ طانه‌یان برکنج ایله سه‌الرده طولاً شمق - هیچ برسوئیته مقرون اولماسه دخی‌ینه - شرعاً حرامدر . تستر واحتیاج‌باک - بويورديغکزکبی - مؤمن به اولان اصول سته‌یه داخل اولماسانی ياخود اسلامک بش شرط‌لرندن بريخ تشکیل ایمه‌مسی حرمتنه مانع دکادر . ایمانک شرط‌لری ، اسلامک شرط‌لری مؤمن و مسلم اولمانک شرط‌لریدر . حال بوكه مؤمن دینجه مؤمن کامل ده آکلاشیلر ، مؤمن فاسق‌ده . مسلم دینجه‌ده مسلم صالح‌ده آکلاشیلر ، مسلم طالح‌ده . کورمیور میسکز ؟ شرب خمرا ایله قار ده محروم‌لرندر . فقط بونلری ایمان واسلامک شرط‌لری میانسته صایان وارمیدر ؟

آلت حربک عنم وارداتلرینه نه درجه‌یه قدر دام اولاً بیله‌جکنی طارمیق اقتضا ایدرددی .

سزک مقاهم‌لرکزی او قومه باش‌لادیغ وقت - نه يالان سویله‌یم - الاک زیاده بونقطه‌لره تماس ایده‌جک‌کزی تخمین ایدیبوردم . فقط کوردم که سز بومسئله‌یی صرف عاداته تعلق ایدر برشی اولارق تلق ایدیبور سکن . و :

« اونی او زمینده تبع ایمه‌یی . وعاداتک هربرده حکم اولدینه اونوتامی » دیبه بزی تئیه ایدیبور سکن . واقعاً :

« قادین مسئله‌سی حقنده کندی فکر مخصوصی هنوز بیان ایمه‌دم . بومسئله هرملاتک کندی معنویته ، درجه تربیه‌نه کورده برشکل خصوصیده تخلی ایدر . قادین مسئله‌سی بر دکل ، بر چوق در . هبسی آبری تلق ایمه‌یی و جله‌نه حقوق انسانیه زمین میتینده تبع ایلی در . »

دیدیککز ، بن‌ده دعوا کزی دها ناتمام اولارق دیکله‌دیکم ایچون سزی مؤاخذه ایدیشم حقسزدر . فقط ایشک وجهه دینیه‌سی حقنده کی فکر کزی اظهار ایتدیککز جهته دین اسلام ایله فکر کزک نه درجه یه قدر تطابق ایتدیکنی آراشدیر مقده بأس کورم .

لزومنزیره مسئله‌یی قاریشیدرانلری پک بويوك بر نفوذ نظرله توبیخ و مؤاخذه بويورديغکز حالده سزکده تسترک دین اسلام ایله علاقه‌دار اولمادیغنه قائل اولدیغکزه حکم ایده‌جکلری کبی بو بدعتی صرف قیص‌الحلق ویا خود متغلب قیص‌الحلقه ماشات سائمه‌سیله چیقار دیلار دیمه اسلام و اخلاق علمایه تحقیر لر یاغدیران طاشقینله حق ویره جکلردر . هوای نفسه متابعتدن باشه دوشونجه‌سی اولیان بوكی تجربه سزلری قلم استادانه کز الله ویره ده شیار تماسه . مكتب طلبه‌سندن اولان سائل مستفتی یه ویردیککز جوابده :

« بن او آیات بیلردم ؛ هم چوقدن برى ! .. لکن ، [آدم عقلالی کینکن] کوزلرک له شیوه‌ت ایمه‌ییکن ، کیزی قلاماسی لازم کان تزینات و بیاناتکزی یابانجی یه کوسترمیکن . سوقاقده بورورکن طوبو قلرکزی یکدیکریه چار پوپ ده خلخاللکزی شیوه‌ده بیکن . ارکلره کوروشیدیککز زمان قول معروف اوژره سوز سویله بیکن ، یعنی ابهامی و چایقینجه شیلر سویله‌یوبده ارکلکارک قلینده کیزی طورن شیطان شهوتی اویاندیرمه بیکن . خلاصه قوی‌تیز اتلاق ، آشته‌لک ایمه‌ییکن ! ادیث . بوكونکی معناسیله عثمانی چارشافی کیکن دیمک دکادر . »

دیکله بو موضوعه تعلق ایدن آیات کریمه نک ما‌للرینی بربینه قاریشیدیریبور سکن . بونکله برابر - صوک مودا اولان اوادای بیان ایله - موضوعه براز اوته‌سننه کچه‌رک بخصوصده وارد اولان امر و نهیک « بوكونکی معناسیله عثمانی چارشافی کیمکی » استلزم ایمه‌دیکنی افهام ایمه‌ک ایستیور سکن .

دینزک - اکثریتی اعتباریه تزین و تبرج مقصدیله استعمال ایدیلن - بوكونکی عثمانی چارشافی توصیه ایتدیکنی ادعا ایده‌جک هر حالده بز اویله‌جغز . کویا دینه ، روح شریعته استاد ایمه‌ک ایستین زمانه بکلرینک آرزویی اکرستری حقیقتَ عصر اصحاب ایله تابعینده کی حاله ارجاع واعاده ایسه ، خلق صرف دین دائره‌سنده ایقاظ و ارشاد ایسه مسئله‌یی

زینت لسان شریعته اولاً کوزه چکیلن سورمه، وشمہ (دوکون)، آلق، قینا کبی بویالره ؟ نایاً یوزوک، بیلهزیک، خلخال، کردانلک، کوبیه، تاج کبی حلیاته؛ ثالثاً البسیه؛ رابعاً حماسن بدنه یه، حاصلی فطری وعارض هر دو رلو زینته اطلاق اولونور. بوندن طولاً ییدر که اصحاب ایله تابعین بوزینتی تعریف ایدرلر کن لفظلری تخلاف ایشند. لکن جمله سی یوز ایله آووجلرک ایچی اظهاری مباح اولان زینت اولدیغندہ اتفاق ایشلردر. بوده قادینلرک بیع و شرا انسانسته یوزلری کوسترمک، اخذ واعطا انسانسته اللری خیقانمایه محتاج اولدقلرندن طولاً ییدر. حر اولیان قادینلرک انسانی خدمتده اظهاریته محتاج اولدقلری اجزای بدنه ایچون اونتر حقنده ستر عورت باشندہ شریعت دها زیاده توسع ایشدر.

آنچق آیت کریمہ نک باشندہ غض بصر امرینک وجودندن ده صراحةً استدلال ایدیلیور که هیچ برگرض صحیح اولمسزین نامحرم برقادینک یوزینه بافق حر امدر. شاید برار کلک کوزی بقته برقادینه ایلیشیرسہ در حال کوزی ایندیرمکه مکلفدر. حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امام علی یه (کرم الله وجهه) « یاعلی، لا تبع النظرة النظرة فان لك الاولي و ليست لك الآخرة = یاعلی، ایلک نظره دن صوکره بردنا نظرایتمه. زیراً ایلک باقیشدن مسؤول دکلساک. ایکنجیستن ایسه مسؤولسک . » بویوزیور. بوتنیه نظر مفاجأه حقنده در. کرک ارکک و کرک قادین ایچون غض بصر ایک نقدر صدقی امر اولوندینی شوندن بلی که برکون اعمی اولان ابن ام مكتوم حجره رسالتپناهی یه کریبور. نزد سعادتلرندہ اولان امهات مؤمنیندن اسلامیه ایله میمونه (رضی الله عنہما) یه در حال احتیاج ایمک اوژدہ امر ایدیورلر. حضرت میمونه : « کور دکلیدر ؟ » دیه اعتراض ایدر کی اولیور. در حال : « افعیما و ان انتا الستہ تبصرانه ؟ = سزده کور میسکز ؟ اون سز کور میور میسکز ؟ » طرزندہ برتویخ شدیده بولونیورلر. الحال نظر مفاجأه دن و بیع و شرا، تحمل شهادت، قصد نکاح ... الخ کبی برگرض صحیح مشروعه نک حصولندن صوکره ده مقدار بافق و بو صایدیغمس مقاصد مشروعه نک حصولندن صوکره ده مقدار ضرورتی تجاوز ایده رک محاسته کوزی دیکمک قطعاً حر امدر. بناءً علیه قولاقلری، کردنلری، کوکسلری، قوللری آجیق اولارق کزمehrی و محارمک غیریه طاتلی مصاحباته قویومالری شرعاً جائز دکلدر. بو دعوا منزی مثبت نصوص پک چوقدر. خلافی اثبات ایده جک شیلر ایسه نقل صحیح ایله بزه واصل اولمش دکلدر. کیفت تسره کانجه بونک، بو آیت کریمہ ده کی « خمار » ایله سورہ احزابه کی « جلباب » دن ناصل اولاً جغفی آکلایورز.

خمار قدمای اهل تفسیر ایله قدمای علمای لغتک تعریفه کوره بزم بوکون « باش اورتوسی »، « نماز بزی » دیدیکمز شیدر. « خمار » ی - بخت، غفاره، نصف، مقفعه، معجز، رداء [۱] کبی مختلف ناممله یاد اولونوب فرقیلری بالکن اکلرندہ بویلرندہ اولان [۱] لغتلرک غراتی سزی کولدورمیون. او زمانیکی آدمیلرک دیلندن بحث ایدیورز.

بر محرومی ارتکاب ایمکله انسان هان دائرہ ایمان واسلامدن خارجه چیقارمی ؟

کلم آیات کریمیه : اولاً سوره نوری آچالم. اوراده (قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ویحفظوا فروجهم ذلك اذکی لهم ان الله خیر بمالیصنون. وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن ویحفظن فروجهن ولا یبدین زینهن الاما ظهر منها ولیضربن بخمرهن على جیوبهن ولا یبدین زینهن الالبعو لهن او آبا هن .. الآية) آیت کریمہ لرینی اوقورز. برکره مآل شریفلری سویله لم :

« مؤمنله سویله (باقاسی کندیلرینه حلال اولیان شیئه باققدن ادب ایدرک) کوزلری یره ایندیرسونلر، فرجلری ده (کندیلرینه حلال اولیان شیدن یعنی زنادن [۱]) حفظ ایتسونلر. بو(ایکی شی) کندیلری ایچین دهازیاده موجب صلاح و طهارتدر. شبه سر الله تعالی اونلرک هر یا بدقلرینه خیردر. مؤمناهده سویله (باقاسی کندیلرینه حلال اولیان شیئه باققدن ادب ایدرک) کوزلری یره ایندیر سونلر، فرجلری ده (کندیلرینه حلال اولیان شیدن یعنی زنادن) حفظ ایتسونلر. زینتلری ده میدانه چیقارماسونلر. مکر که (صاقلانامیوب) ظاهرده قلان زینت اوله . برده خارلری [۲] یعنی باش اور تولری یا فاصلنے قدر ایندیرسونلر (که کوکسلری و بویونلری کورونمه سون). زینتلری زوجلرندن، بابالرندن .. اسخباشقه لرینه کوسترسونلر. بو نردن ایکنجی آیت کریمہ نک صوکنه طوغروده : (ولا یضربن بارجلهن لیعلم ما یخفین من زینهن) نظم جلیلی وارد رک، آیاقلرندہ کی خلخال [۳] قیلندن زینتلرک وجودی یا بانجی یه بیلدریمک ایچون آیاقلرینی یره اور مقدن و بو زینتلرک شیقیردیسی طویور مقدن قادینلری نهی ایمکده در. صحاحدن اولان « سنن ابی داود » ده ابن عباس رضی الله عنہمادن روایت اولوندیغنه کوره تسره دائز ایلک نازل اولان بو آیتلردر. بیلسم سیاق نظم قرآنی یه دقت بیورلی ی؛ اولاً قادینلره اظهار زینتی حق تعالی صورت مطلقه ده تحريم ایدیور. صوکره زینتک اخفا سی متسر اولاتنی استتا ایدیور. دها صوکره زینتی اخفا ایچون خماری نزهله قدر صارقیتمق ایحباب ایده جکنی والا نهایت زینتک کیمله ابداً ایدیله بیله جکنی بیان ایدیور .

ینه بو آیت کریمہ دن آکلاشیلیور که زینت ایک دورلور : بری زینت خفیه که نامحرم، اجنی یه کوستریله من. دیکری زینت ظاهره که یا بانجی ده - خوف فته اولمادینی زمان - حین حاجته کوره بیلر .

[۱] قوس ایچنہ آلدیغمز زواند - ابن عباس، قتاده، سعید بن خیر کبی - قرآن کریم که مخاطبین اویین اولان اصحاب وتابعینک یا سیاق خطابدن و یا تفسیر رسولن استخراج ایده کلری معنی اولدیغندن بو کا اعتراض ایدیله جکنی امید ایده رم .

[۲] « الحمار » خاتون قسمنک تسر ایچون باشلری اور تد کلری یاشماق مقوله سنه دینیر. نصیف معناسته . ومطلقًا بر شیئی تسر ایدن نسنه یه دینور . « قاموس ترجمہ سی »

[۳] خلخال آیاق بیله زیکیدر که نسوان عربیه استعمالی حالا شایعدر .

حرام اولان ذيئتى ميداندە براقامق ايچون آنى آلتلىرى اوزرندن باغلامالرى امر اولونىور . جلبابالبىه اوزرىنه اوزرىنه كىيلير وبدنك شكل حقيقىسى ئاظهار ناسدن سترايدر كىيش ، بول بولباسدر . بو آيت كريمعنوك مفادندن ، قادىنوك البىهسى ئاظهارى حرم اولان ذيئتىن عد ايدنلرك حقلى اولدىنى آكلاشىلىور . تابعىندن سعيد بن جبير بو آيتىڭ تفسيرىندە : « جلباب خمار اوزرندەكى اورتودر . خمارك اوستىن بىردى اورتۇنەدېجە وبو طىش اورتۇ ايلە باشنى وبو يوتى باغلاما دېجە بىر مسلمه يە بىر يابانجىنىڭ باقاسى حلال او لماز » دىيور . اصحابىن مۇھەممەد بن كعب القرظى (رضى الله عنہ) بو آيتىڭ تفسيرىندە : « بىر تىك كوزى آچىق قالمق اوزرە يوزىنى اورتىر » دىيور . حبرالامە لقىيلە مظھرالتفات نبوى اولان ابن عباس (رضى الله عنھما) دە بو مقامىدە : « الله عظيم الشان نساء مؤمناته بىر ايش ضمانتىدە ئولرنىن چىقدىلىرى زمان يوزلىنى جلبابلىلە باشلىرىنىڭ اوستىندن باغلايارق اورتىكى ويالكىز بىر كوزلىنى كوسىترىكى امر اىتدى » دىيور . تابعىندن ابن سيرين دە اصحابىن عىيدە (رضى الله عنہ) يە بو آيتىڭ معناسىنى صورىيور . اوده اوزرندە طوران بىر ملحفەيى (يورغان چارشاپىنى) قالدىرۇب اوکا بورونىور . وباشنى تايىكى قاشلىرىنە قدر اورتىدكەن صوکره يوزىنى دە اورتەرك يوزىنىڭ صول طرفىندن و كوزك حذاىندن بىر آچىقلق براقارق صول كوزىنى ميداندە براقيور .

معلوم عالیلریدر که آیتلر، حدیثلر یکدیگرینی مفسر درد. بر طرفده کی اجمالي دیگر طرف تفصیل ایدر. بو تعریفلره کوره ایسه عصر سعادتده مهاجرین ایله انصار قادینلرینک او رتوندکاری جلبابک نه شکلده او لدینگی تیان ایدیور. آکلا یور ذکه سوقاقده ابدای زینت، یوز ایله اللر ک آچیق بولونماسی حقنده کی رخصت مقدار حاجتک تجاوز ایدله مه سیله مشروطدر. بناءً علیه قادینلر سوقاغه چارشافلو، یوزی او رتولو اوله رق چیقمق و آنجق حاجت زمانلرندہ یوزلرینی یابانجی یه کو سترمک لازم کلیر. یابانجیلره زینت خفیه یی ابدا ایتمه مک حقنده کی آیت سابقه ده حرم، سلاملق ترتیب شرقیسی مسلمانلره واجب قیلیور. الده بولونان بو حاجتلرک کافه سی:

«... ماڭىن بىر آيت جايىلە واردرىكە ھەمەر . ھەم سوپەلدىكلىرىمى اثبات
ايدىر ؛ ھەمەدە حضرت پىغمېرىك او طەسنى كىرۇب كەندىسى دەرىمى ايلە بىراڭ
او طەرۇب قۇنوشىق او زماڭلىرى بىرعاadt جارىيە ايدىكىنى اثبات ايدىر . »

«شو کیفیت مهمه‌دن امینزکه [آداب معاشرب] قاعده‌لرینه رعایت ایچون اوامر و تنبیهات اکیده وارد اویش و مع مافیه ينه هر کس ، قادین ارکل ، قونوشورلر ، کوروش‌ورلرمش . بو کوننکی معذاسیله بو کوننکی طرزده « فاج کوج » « بوقش . »

دعا اکزی ابطال ایدر . برگره شو ترجمه سی روایت ایتدیکن
آیتک نزهده و کیمه نازل اول دیغه بیله مدم . سر غالب (یا الیها الذین
امنوا لاتدخلوا بیوت النبی الا ان یوئذن لكم الی طعام غیر ناظرین اناه

دیکر باش اور تولری . کبی - نساء جاھلیت ذاتاً استعمال ایدوب طورو رلمش . قادینلر بونلری باشلرینه او رترکن او جلرینی آرقاپه طوغر و آتوب صاچلرینی ، یوزلرینی تماماً آچیق کوستیرلرمش . بو قادینلرک «درع» لرینک یعنی کوملکلرینک ده یاقا یېر تما جنی پك بویوک یاپدقلرینی دوشونور سەک ناصل آچیق صاچیق کزدکلرینی تصور ایده بیلیرز . تصوره نه حاجت . طبیقی بوکون بیکلار جه سنى کوردیکمز عثمانلى قادینلری کبی . حق تعالیٰ مؤمناته ایشته بو خمارلرینی او که طوغر و صاروب کردنلرینی ، کوکسلرینی ده حیم صیقی اور تسوئر دیه امر ایدییور . البسه ینه او بالبسه . يالکز نسوان مسلمانی - نسوان جاھلیت کبی - تبرجدن یعنی آچیق صاچیق کزمکدن ، سوسلرینی یابانجی یه کوسترمکدن نهی ایدییور . یوقسە ظن ایتدیککز کبی «او عصرده البسه او لما دیغندن اسلامیت تأثیریله قادینلره مخصوص بر لباس دوشونلش» دکلدر . او حالده غض بصر حقنده کی آیت کریمه بی : «اک کیزلى یولرینی محافظه ایتسوونلر» طرزندہ ترجمہ ایتمه کز ياكىش اولدینی قدر بو امری توجیه ایچون ایراد ایتدیککز :

« بوندن بىك اوچىوز بوقدر سنه اول او ديارك وحشى قومى تىدىن اىچون
برنجى درجه ده لازم و واجب اولان بوتىيە بوکون بىزىر موجه اولا ما ز، چونكە
بوکون هېيج كەندىنى بىلەن بىرىمىسى يوقدر كە يام ياملىرى كېيىر قارىش بىردى پارچە سىيلە
ستى عورت اينسون، و دائئما چو مەلوب او طوردىنى زمان او واسطە تسترك
كفاپتسىز لىكىنى چىركىن برو ضعيفتە مىدانە قويىسون! او وقتلى، معلوم مدركە البىسە
بوقدى. يالكىز بىر بويوجىڭ بىز پارچە سىيلە صارىنيرلىدى. هان او صىرىھەلدە ومحضا
اسلامىتىك تائىيرىلە، قادىنلىر اىچون او زونجە بىر كومماڭ دوشۇنولە بىلدى كە
« جلاپىيە » [۱] دىدكارى بودر. چاشىر واچىچ البىسە سنه كانجە بشىوز سنه المك
بركشىدر. «

طرزندەکی دلیل ده احتجاجە او قدر صالح او لماز . زира او دیارك قومى او يله ظن ايتدىككىز كې وحشى دكل ايدي . يام ياملىرى كې چىرل چىلاق كز مىزلىدى . اسلامدە هىچ بىرىسىوە احداث ايتمىش دكىلدر . هر قوم كندى كسوهسى محافظە ايدهرلە دا ئەرە اسلامە داخل او لىدى . عربك واقعا بو كونكى صولۇمودايە موافق اىچ چاشىرى يوق ايدىسىدە هر حالدە « شعار » و « دئار » كې طىشارىدىن كۈزۈ كەين اىچ البىھلىرى وارايىدى . حتى اشعار جاهلية بى تىع ايدرسە كىز پىچە دن باشقە او لىيان « نقاب » ايلە « برقع » كە قادىنلىرى طرفىدىن استعمال ايىدىكىنى كورورىسىز . غايىتى او زمانك قادىنلىرى هىچ بى تىكلىفە تابع او لمدقلىرى اىچون كاھ تىستر كاھ تىعير قرآنى وجه ايلە - تبرج ايدرلىرىمش . شريعت اسلامىيەنىڭ منع ايتدىكى اىشته بۇ تبرىجىدە .

سالف الذکر آیات کریمہ نک حکمی متمم اولان آیت کریمہ سورہ
احزابدہ کی (یا الیها النبی قل لازوا جک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین
علیہن من جلا بیههن) آیت کریمہ سیدر کہ مسلمان قادینلر ک او
خارجندہ کی قیافتلرینی معرفدر . بوندہ قادینلر ک جلب ابلوینی یعنی
چارشافلرینی ادن ایتمہ لری یعنی چارشافلرینہ بورونوب شرعاً اظہاری

[۱] «جلباب» دن محرف اولان «جلابی» اواسه کرک . «جلباب» هرهازکی شکلده او لورمه اواسون جار ، چارشف دپدیکمن شیدر .

ایدوبده اصلاح ایتمک ایسته دکاری شیئی یعنی دینی او کرنسونلر . حدتندن صاغنی صولنی کورمکه وقت بولامیان بو شوالیه لرک - دون کیشوت کبی - کندیلرینی دکرمنلر ، قیالرہ چارپدیرارق زیانه او غراما مالری ایچین بر مر شده جداً احتیاجلری وارد . بوسن شدده بنم تقدیرمه کوره سز اولا بیلر سکنر . بونلرک بر آز اولسون یوله یاتمالری ایچون هر حالده ذات عالیلری کبی فلسفه شناس بر ذاتک نصیحت ایده رک معدل وظیفه سنی کورمه سنی الزم کوریورم .

آرتق کلال افزود اولمغه باشلايان بوسطرلره ختم ویرمه دن اول یوقاریده بالمناسبه ذکر ایتدیکم بردستور کزده ده بر آز تعدیلات اجرا ایتمکلکم مساعدہ ایتمکنر رجا ایده رم . سز مقاہلہ کزک بریرنده : «عاداتک هریرده محکم اولدینی اونو غامبلیدر .

دیکر بریرنده ده :

«... لکن بوله آکلا دینم ایچون اهمیتسن بر مسئله کبی [۱] تلقی ایدیورم ، دیک دکلدر . بالعکس نظر منه پک بویوک بر اهمیتی حائزدر . اولا الآن عادات محکمہ نک تحت نفوذ نده بولنان بر شرط معیشتدر . بر آنده تبدیلی ممکن دکادر . عظیم مناسبساز لکاره سبب محض اولا بیلر .»

دیبور سکنر . بنم فکر مجھے دینه استناد ایدن بو عادتک تبدیلی شبھه سز ممکن دکلدر . تبدیلنه تشیب حالتده ده عظیم مناسبساز لکلر اولا جنی محققدر . عاداتک محکم اولدینی ده تسليم ایده رم . ذاتاً شریعت ده بو تحکیمی طانیشدر . لکن بوده بر طاقیم قیود و شروطه تابعدر . کچلر ده دیکر بر مجموعه ده «فقه و اجتماعیات» عنوانیله بر مقاله او قومشدم . نه سویل دیکنی بیلر و امتعة اجنیه دلالتی ایله ایکتھا ایتمک ایلیه تبریز . براحتی فکر اولان محرر مختار نک ضمناً شویله دیک دیسته دیکنی تخمین ایتمشدم : «امام ابویوسف عادتہ مستند اولان نصوصی ترک ایله تبدل ایتش عادتہ کوره اجتہاد ایدیله بیلر دیبور . همان همان بوتون نصوص ده عادتہ مستنددر . بناءً علیه بوکونکی عادتہ کوره نصوصی تأویل و تحویل ایتمکده ده بأس یوقدر .» ینه تکرار ایده رم که محرر مختار بوقیاسی بویله صراحةً ترتیب ایتمیور . مقاله نک هیئت مجموعه سندن بنم استباط ایتدیکم معنی بودر . بوباده ذھول و خطایه کرفتار اولمش ایسم دها زیاده منون اولورم . ذات عالیلرینک بالایه آلمدیم سوزلری ایسه بوقیاسه دها زیاده تقرب ایدیور . بومناسبتله شونی دیک ایستیورم که عادتہ مستند نصوص اولدینی کبی عادتی ایجاد ایدن نصوص ده چوقدر . حتی دیکه بیلر که بلاد اسلامیه ده اکثر عادتی تولید ایدن نصوص ده . بونک ایچون امثله ایرادینه حاجت یوق . بر آز دوشونورسہ کز بندن فصله سنی سزد ه بولا بیلر سکنر . بناءً علیه تستری ده ، احتجابی ده ایحجاب ایدن نصوص شرعیه در . ایشته بوراده ده محکم اولان عادت دکل ، نصدر . عصر آ بعد عصر بلا استندا بوتون بلاد اسلامیه ده نصه استناداً شایع اولان برعادتی دیکشیدیرمک دینی دیکشیدیرمک قدر اجرای تائید ایدر . اوحالده :

[۱] یعنی تستر مسئله سنی

ولکن اذا دعیتم فادخلوا فاذا طعمتم فانتشروا ولا مستأنسین لحدیث ان ذلکم کان یوڈی النبی فیستحبی منکم والله لا یستحبی من الحق واذا سائلو هن متاعا فاساً لو هن من وراء حجاب ذلکم اطهر لقلوبکم وقولو هن آیت کریمه سنی قصد ایدیور سکنر . بونک مآل شریف شودر : «ای ایمان ایدنلر نینک حجره لرینه سزه اذن ویرلدیکه طعام ایچون کیر میکنر . لکن دعوت اولوندیفکنر وقتده کیر میکنر . طعامی ایدن جنگه ده همان طاغیلکنر . او طوروب صحبت ایتمکه وقت کیر میکنر . زیرا بوجه بیه اذا ویریده ینه سزدن او تانارق برشی سویله هن . الله ایسه حق بیان ایتمکدن چکننر . بردہ زوجات طاهر اندن برشی ایسته دیککنر وقت حجاب یعنی پرده آرقا سندن ایسته ییکنر . زیرا بومعامله کر کرک سزک قلبکنک ، کرک اونلرک قلبیلرینک طهارتی ایچین دھایا قیشقیق آیر .»

آرتق بیللم بوندن آکلامیق ایسته دیککنر طرزه برعادتک بخاری اولدینی و قاج کوچ اولمادینی معنایی چیقار ؟ یوقسہ خلافیمی ثابت اولور ؟

وقت مساعد اولسہ بوجھه تعلق ایدن دیکر آیات کریمه حقنده ده سوز سویلردم . فقط سزی ده ازیاده اشغال ایتمک ایچون بوقدره اکتفا ایده رم . دها مفصل ایضا حاتی دها کنیش زمانلر برا قیورم . اصل مقصد تستر مسئله سنک دین اسلام ایله علاقه دار اولدینی کوسترمک و دینلرینه خدمتدن باشقة برج ملر اولیان - علمای سلف و خلائق بونقطه ده تبریه ایتمک ایدی . سزک رفقا ی تحریر کز پک مفترط آدم لردر . علمای صدقته سب ایتمکده بردوق مخصوص طویلرلر . علمای ازک بزه چوچق فالق ایتدیکنی بزده بیلیورز . فقط بزمه رفقا کنر آراسنده کی فرق نظر بعد المشرقیندر . برا حکام دینیه یی حسین محافظه ایتدیره مدلکلرندن ، امر بالمعروف ایله نمی عن المنکری اهال ایتدکلرندن طولایی کندیلرینی معاتب طویلورز . سزک کلیر ایسه احکام دینیه یه تمک ایتدکلرینی ناخوش کوره رک پک انصاف سز جه هجوم ایدیورلر . بیللم که دینی سومک ، بیلمنلره تعلم ایتمک برجنا تییدر ؟ حریت و جدانی توصیه ایدنلر ندن منق اولق اوزره بوقدر چیرکن برعصبه معلول اولیورلر علمانک رفقا کنر جه اک نازکانه عنوانی «قره قوت» در . پک ولود و هر دم تو ایدنده برقته قو پاران بر محرر کنر «جهله علمی» و «خذله علمی» [۱] تعییر لرینی قولانیور . نه قدر عیب شی ! هم ده بونزاکتی یا لکز معاصر لوحقندہ دکل ، نبوته قائل اولق جرمندن طولایی - بوتون اسلاف و اخلاقه روا کوریور . بو هجوم لر . بنم آکلا دینیمه کوره صورت ظاهره ده دینک مثلی و ناشری اولان علمایه ایسه ده حقیقت حالده دینک صاحبته ، مبلغ اولنه ، دینک کندیسنه راجع اولیور . اکر حقیقت مقصداری بوایسه «بز دین اسلامی بدعتلردن قور تارمک ایستیورز . دینک صفات اصلیه سنی محافظه ایده جکنر . دینه خدمتدن باشقة بوضر ضمیر یوق » دیکه منجر اولان سوزلر له خلق آمدانما سونلر . یوق اکر بود عوالری صیمی ایسه هر شیدن اول مراق

عجیباً بونلاره قارشی شمدى يه قدر مسلمانلار نه يادىلار ؟ . باشلىرىنىڭ اوستىنە دونىز بوقدر فلاكتىلار ، قولاقلىرى طولدىران بوقدر كورولتولار ، جهانلىرى صارصان بوقدر حادئات . . . عجیباً مسلمانلىرى ایقاظ ايدەبىلەيمى ؟ . .

اوت ، پك أليم مصييتلىرىن صوکره باشلىرىنە دونىز بوفلاكتىلار ، ملکكتىلىلە برابر دىنلىرىنىڭ بىع ايدامىي اىچۈن تدوير اولنان بوماهرانە سياستلىرى مسلمانلارك بر قسىمى آكلادىلار ؛ بوفلاكتىلارك اسباب حقيقىيەسنى تحرى يە قويولدىلار . بر قسىمى ايسە حالا بوقدر أليم فلاكتىلارى بىلە كورمۇرلار ؛ موجودىتلىرى قالدىرىلەق اىچۈن قوبان قىامتىلار ، كىندىلەرىنە تىي صداسى كېي كابور ؛ « سەممىكىم فەم لايىقلۇن . . . اوئىڭ كالانعام بل هم اضل . . . »

بوكون حالا بر قىسم مسلمانلار واردركە خرافە پىستىلە، عطاالتە، تېلىلىكە كېينىڭ يوروپەبىلەجىكى. يالكىزاسملارى مسلمان اولدقلانىن طولايى الله كىندىلەرىنە معاونت ايدەجى زىعمنىدە بولنىورلار ؛ دىكىر طرفدن مصلح ماسكەلى بىر طاقى مفسىدلە واردركە چارەنجاتمىزى اولو اورتە دىنسىزلىكىدە كۆستەرلەك او يولىدە نشرياتىدە ، پروپاغانداردە بولنىورلار . ياكاش يولە صاپانلار آراسىنە صوک عصركە موداسى حكمىنە اولان، قومىتىجىلىك جرىيانلىرى دە طالغەلانوب طور مقدەدر . بىر تىذىن ، بىر پىيشانلەنەنە كەملىك دە خوشە كىتىمەجك بىرنظرلە باقلەيغى بىر مقالەسىنە سوپەمىشدى . روسييە مطبوعاتىنە بوخصوصە دائىر كورولى مناقشات شىدىدە بىدە بوخصوصە اشھاد ايدەبىلەيمى . مسئلەنىڭ مەھىظەورى اولان مىصرىدە بوسزىست اصولك تأسىس ايتدىكىنە و حتى قربىياً ايدەجىكىنە دلالت ايدىر بىرىشى يوقدر .

« ئائىلەر آرەسىنە برابر او طور مق ، كوروشىك وقوتوشىق بوكون ئاماً مەمكىن و واقع . . . »

بوطرز بىعاشرت استانبولە پك چوق ئائىلەر آرەسىنە واقع ، يعنى بومعنى ايلە بوصنە خلقىزجه قاج كوج مسئلەسى كىندىلەرىنىڭ حل اولۇنوب بىتىش . . . اولسەدە يىنە او قوزقىدىغىكىز عظيم مناسبتىسىزلىكلىرى مىتىقىنەنە ، هەلە اقلەتى تشکىل ايدىن و مسلمانلىقلە درجە علاقەلىرى مجھەمىز اولان بوصنە خلقى اورنىڭ اتحادى ايدەرك دىكىرلىرىنەدە ، سزىدە بولىلە ياخمايلىسکىز ، دىمك رفقاتى تحرىر كىزك پك معناسىز بىر تەتكىمىدر .

روسييەدە مiliyonlar جە مسلمان ئائىلەلرلەك بولىلە ياشامقىدە اولدىقلەرى دعواسەنە كائىجە بودە او قدر مسلم دىكىلەر . عن اصل روسييەلى اولان عبدالرسيد افندى بىرادىمن بوعائىلەلرلەك پك مەددود اولدەيغى و بوعائىلەلرە مسلمانلىرى جە پك دە خوشە كىتىمەجك بىرنظرلە باقلەيغى بىر مقالەسىنە سوپەمىشدى . روسييە مطبوعاتىنە بوخصوصە دائىر كورولى مناقشات شىدىدە بىدە بوخصوصە اشھاد ايدەبىلەيمى . مسئلەنىڭ مەھىظەورى اولان مىصرىدە بوسزىست اصولك تأسىس ايتدىكىنە و حتى قربىياً ايدەجىكىنە دلالت ايدىر بىرىشى يوقدر .

خلاصە دىمك اىستەرم كە بولىلەن صوصە استناد ايتىش ، اسلامىتىك اك بارز شعاري اولىش بىر عادى مسلمانلىق دائىرەسىنە رفع ايتىك مەمكىن دىكىلەر . و بوكا چالىشىق دە عېشىر . آرقاداشلەر كىزدىن بىرى : « بومسئلە ئاماً حل اولۇنمادقىچە بىتىز » دىيوردى . اوت ، پك طوغەر سوپەلىور . فقط بىن دە شۇنى علاوه ايدەرم كە : « بومسئلە » دين اسلام يېرىزىنەن قالدىرىلمادقىچە مطلوبلىرى وجه ايلە حل ايدىلز .

احمد نعيم

اچىم ئەسقىت

هر قومك كىندى باشنه حرکتى اسلام اىچۈن فلاكتىدر ! آرتىق قوجه بىراسلام عالىنىڭ مەھۋەلە كىيچۈن حاضرلانا دولاپلىر ، قورولان پلانلار صوک زمانلاردا پك ماھرانە تدوير ايدىلە يە باشلادى . بونك نېتىجەسى دركە هەر طرفدن علم اسلام اوزىزىنە باران بلاكى فىته ، فساد آتشلىرى ياغىور ، يانغىنلار اىچىنە قالان بوزوالى اسلام مەلکەتلىرى متىلى يابانچىلىرىڭ اللىرىنە كچوب طور يور . دشمنلارك كىميسى دين مىسىحىنىڭ ناشرلىرىنى حمایەت كەنگەرلە ؛ كىميسى شىر مەدەنەت ، بىشىرىتە خەدمەت داعىيەسىلە ، بىر قسىمىدە معاهىدات مەھۋەلەن استفادە فەتكەلە ؛ حاصلى اسلام ئالىنى بىع ايتىك اىچۈن هەبرىسىي رەۋىسىلە ايلە يواش يواش حلول ايدىر ئەلماسلامك تاجان نەقطەسىنە قدر كەلدىلر ! اكـ معاذ اللهـ آرەلرندە اوپوشە بىلەلەر ئەمك ئەلماسلامك قىلىكاھنەدە خىچىرى باطىر مەدىن اصلا چىكىنە يەجكلىرىدە !

معلومدركە: شارع اعظم (ص. ع) كە كىتمىش اولدەينى آخر الاديان

ايلىم عالم بىشىرىت يىكى بىر دورىيە كىرمىش بولنىوردى ؛ بودىن ، بىر دين عمومى اولدەينى جەھتەلە يەكانە مقصىدى بىتون انسانلارك ئاڭل سعادت اولىسى ايدى ؛ بونك اىچۈن دركە : كىتمىش اولدەينى قانونلار ، قوانىن عمومىيە و كەلەيە ايدى ؛ احڪامى ، عقابه موافق وەركانىدە ، ھەزەمان قابىل تەطبيق ايدى ؛ اسلام ، اك اول بالعموم انسانلار آرەسىنە براخوت عمومىيە ، كىندى مەتسىبلىرى بىتىننەدە براخوت خصوصىيە تأسىس ايدىيوردى ؛ مەتسىبلىنى خارجىنە اولانلىرى محارب ، معاهىد ، ذمى اولمۇ اۋزىزە اوچ صىنفە آيروب بونلارك ھەرىسىي اىچۈزدە قەطىي الرعایە بىر طاقىم احڪام وضع ايتىدىكى كىي ، كىندى مەتسىبلىرىنىڭ دە بىر بابا ايلە بىر آنادن میدانە كلان حقىقى بىرقىدەش كېي اولمىرى ، يەكىنلىرىنە قارشى جسد واحدك عضوى وضعىتىنە بولنمەلرى اساس مقصىدى تشکىل ايدىيوردى . اسلام ، تعقىب ايتىدىكى بوغايىيە قولايىجە واصل او لاپىلمك اىچۈن اك اول بىشىرىتى توھىدە دعوت ايدىيوردى ؛ متعدد شەكللەردى اذھان بىشىرى اشغال ايتىكىدە بولنان فەرەحى ، فەرەحى ئەلماسلامك قىلىكاھنەدە خىچىرى باطىر مەدىن